

Sygnatura akt VI Ka 544/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **4 sierpnia 2015** r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Marcin Mierz

Protokolant Katarzyna Kajda

po rozpoznaniu w dniu 4 sierpnia 2015 r.

sprawy **obwinionego R. W. s. M. i U.**,

ur. (...) w K.

o wykroczenie z art. 96 § 3 kw

na skutek apelacji wniesionej przez obwinionego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 14 kwietnia 2015 r. sygnatura akt VI W 1/15

art. 437 kpk, art. 438 kpk w zw. z art. 109 § 2 kpw i art. 118 § 2 kpw

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia obwinionego R. W. od popełnienia zarzucanego mu wykroczenia z art. 96 § 3 kw;
2. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt VI Ka 544/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 4 sierpnia 2015 roku

R. W. zarzucono, że w okresie od dnia 3 września 2014 r. do dnia 15 października 2014 r. w siedzibie (...) w W. przy ul. (...) wbrew obowiązkowi nie wskazał osobiście bądź na piśmie na żądanie uprawnionego organu komu powierzył pojazd o nr rej (...) do kierowania lub używania w dniu 2013-11-26 o godz. 11:27:12, to jest wykroczenie z art. 96 § 3 kw.

Wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2015 roku (sygn. akt VI W 1/15) Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej uznał obwinionego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 96 § 3 k.w. i za czyn ten wymierzył mu karę grzywny w wysokości 400 złotych, obciążając obwinionego kosztami postępowania w sprawie.

Osobistą apelację od tego orzeczenia wywiódł obwiniony podnosząc, że nie był w stanie wskazać kierowcy pojazdu ponieważ od momentu o który był pytany upłynęło zbyt dużo czasu, a (...) ma możliwości, by w oparciu o fotografię ustalić sprawcę wykroczenia.

Sąd zważył, co następuje:

Analiza akt sprawy, pisemnych motywów zaskarżonego wyroku oraz wywiedzionej przez obwinionego apelacji doprowadzić musiała do uznania, iż zgromadzony w toku postępowania materiał dowodowy nie dawał podstaw do

stwierdzenia sprawstwa i winy obwinionego, a jedynym rozstrzygnięciem jakie w niniejszej sprawie mogło zapaść pozostawało rozstrzygnięcie uniewinniające R. W. od popełnienia zarzuconego jego osobie wykroczenia. W sprawie niniejszej nie było podstaw do przypisania obwinionemu popełnienia wykroczenia w ramach zakreślonych wnioskiem o ukaranie.

Obwinionemu R. W. zarzucono w niniejszej sprawie popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. wyrażającego się niewskazaniu przez obwinionego na żądanie uprawnionego organu i wbrew obowiązkowi, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie.

Z akt sprawy wynika, że w związku z popełnionym w dniu 26 listopada 2013 roku o godzinie 11.27 w miejscowości L. wykroczeniem polegającym na przekroczeniu dozwolonej prędkości w ruchu drogowym przez kierowcę pojazdu o numerze rejestracyjnym (...), w dniu 6 grudnia 2013 roku do właściciela pojazdu M. W. skierowano wezwanie do wskazania użytkownika samochodu (...) w czasie popełnienia wykroczenia (k. 16). W odpowiedzi z dnia 16 grudnia 2013 roku (k. 12-14), M. W. wskazał, iż w czasie popełnienia wykroczenia użytkownikami pojazdu byli M. P. i obwiniony R. W., a jednocześnie, że nie jest w stanie wskazać który z nich w chwili popełnienia wykroczenia kierował pojazdem.

Kolejną czynnością pozostawało zatem wezwanie wskazanych przez M. W. osób do oświadczenia kto we wskazanym w wezwaniu czasie popełnienia wykroczenia użytkował pojazd o numerze rejestracyjnym (...). Skierowane do R. W. wezwanie z dnia 3 stycznia 2014 roku nie zostało podjęte w terminie. Powróciło zatem do nadawcy – (...) w W. bez doręczenia (k. 10-11). Z tego też względu, wobec braku dowodów dotarcia stosownego wezwania do obwinionego R. W., brak odpowiedzi na to wezwanie nie może stanowić podstawy uznania jego winy za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w. zwłaszcza, że zachowanie odnoszące się do tego wezwania nie zostało objęte wnioskiem o ukaranie w sprawie.

Z kolei na wezwanie z dnia 3 stycznia 2014 roku M. P. udzielił odpowiedzi, pouczony między innymi o normie art. 234 k.k., że osobą, która kierowała pojazdem w chwili popełnienia wykroczenia był obwiniony w niniejszej sprawie R. W. (k. 8-9). Z zawierającej cały szereg merytorycznych błędów notatki urzędowej z dnia 15 października 2014 roku (k. 17) wynika, że w tych warunkach, Straż Miejska pomimo posiadania danych o sprawcy wykroczenia z dnia 26 listopada 2013 roku ponownie skierować miała wezwanie do R. W. o wskazanie sprawcy tego wykroczenia. Praktyka taka wydaje się sprzeczna z poglądem wyrażonym przez Trybunał Konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej w wyroku z dnia 12 marca 2014 r. (P 27/13 OTK-A 2014/3/30, Dz.U.2014/375) wedle którego Jeżeli organ nie ma wątpliwości, kto jest sprawcą wykroczenia drogowego, to nie może jednocześnie podejmować czynności zmierzających w kierunku ujawnienia innego sprawcy tego wykroczenia, żądając od właściciela (posiadacza) pojazdu wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania (używania) w oznaczonym czasie. Z drugiej strony, jeżeli organ ma wątpliwości co do tego, czy sprawcą wykroczenia przekroczenia dopuszczalnej prędkości jest właściciel (posiadacz) pojazdu, to nie może go ukarać mandatem karnym za to wykroczenie, ale może żądać wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania (używania) w oznaczonym czasie.

Z akt sprawy nie wynika jednak jakiej treści wezwanie skierowane zostało do obwinionego R. W.. Do akt nie została załączona jego kopia. Nie ma też żadnego dowodu na to, że istotnie wezwanie takie zostało wysłane i odebrane przez obwinionego lub kogokolwiek z osób uprawnionych do jego odebrania. Dowodem takiego doręczenia mogłoby bowiem pozostawać zwrotne potwierdzenie odbioru przesyłki, którego w aktach sprawy nie ma. Potwierdzenie takie winno natomiast zostać załączone do akt sprawy. W aktach tych znajduje się wprawdzie wydruk z elektronicznego systemu Poczty Polskiej (k. 7), lecz z wydruku tego nie wynika jakiej przesyłki dotyczy. Treść tego wydruku nie wskazuje adresata przesyłki.

Podkreślić nadto trzeba, że niezależnie od tego, że składając wniosek o ukaranie do sądu oskarżyciel nie załączył do akt sprawy kopii pisma skierowanego do obwinionego oraz dowodu jego doręczenia, przez co nie ma w aktach sprawy informacji pozwalających ustalić treść wezwania i uznać je za doręczone obwinionemu, R. W. nawet przy pominięciu tych oczywistych uchybień nie można byłoby przypisać wykroczenia z art. 96 § 3 k.w., skoro wniosek o ukaranie obejmuje zachowanie obwinionego, które nastąpić miało we wrześniu i październiku 2014 roku, zatem pół

roku po rzekomym skierowaniu do obwinionego wezwania (k. 7) o którym mowa w art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym. Wykroczenia objętego wnioskiem o ukaranie miał się obwiniony dopuścić dopiero po skierowaniu do niego kolejnego pisma kopia którego tym razem została już załączona do akt sprawy. Brak jest przy tym zgodnie z obowiązującymi przepisami podstaw do modyfikacji opisu czynu poprzez objęcie nim zachowań w odpowiedzi na to niepotwierdzone wezwanie o którym mowa wyżej. Zabieg tego rodzaju skutkowałby wyjściem poza granice oskarżenia, niezależnie od tego, że w przypadku zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji wyłącznie na korzyść obwinionego sprzeciwiałaby się temu zasada *ne in peius*.

Jeśli zaś kierowcą, który dopuścił się wykroczenia w związku z popełnieniem którego (...) w W. podjęła opisane wyżej czynności, jak wynikałoby z oświadczenia M. P. miał być obwiniony R. W., wówczas odpowiedzialność obwinionego za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w. zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego zawartym w powołanym już w niniejszym uzasadnieniu wyroku, zostałaby wyłączona. Jak wskazał Trybunał w uzasadnieniu tego orzeczenia, odpowiedzialność za wykroczenie określone w art. 96 § 3 k.w. zostanie wyłączona także w sytuacji, gdy właściciel lub posiadacz pojazdu uchylił się od obowiązku wskazania, komu powierzyli pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie w ramach prawa do obrony na podstawie art. 74 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.; dalej: k.p.k.) w związku z art. 20 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, z późn. zm.; dalej: k.p.w.). Właściciel lub posiadacz pojazdu nie mają zatem obowiązku wskazania, komu powierzyli pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, jeżeli sami tym pojazdem kierowali lub go używali i dopuścili się np. wykroczenia przekroczenia prędkości zarejestrowanego za pomocą urządzenia rejestrującego (zob. R.A. Stefański, komentarz do art. 96, (w:) Wykroczenia drogowe..., teza 7.8).

W stanie faktycznym niniejszej sprawy (...) w W. skierowała do obwinionego R. W. jeszcze jedno pismo. Tym razem jego kopia załączona została do akt sprawy (k. 6). W piśmie tym skierowanym w trybie art. 54 § 7 k.p.s.w. poinformowano obwinionego R. W., iż jest on osobą podejrzaną o popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. polegającego na niewskazaniu przez obwinionego w dniu 14 sierpnia 2014 roku na żądanie uprawnionego organu i wbrew obowiązkowi, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w czasie popełnienia wykroczenia polegającego na przekroczeniu dopuszczalnej prędkości. W piśmie tym poinformowano obwinionego, że zgodnie z przepisem art. 54 § 7 k.p.s.w. odstąpiono od jego przesłuchania w charakterze osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 k.p.s.w.. Nie wiadomo z jakich powodów data zarzucanego obwinionemu czynu z art. 96 § 3 k.w. określona została na dzień 14 sierpnia 2014 roku. Z akt sprawy nie wynika, by tego dnia wykonana została z udziałem R. W. jakakolwiek czynność, bądź też upływał wyznaczony mu termin do wskazania użytkownika pojazdu. W piśmie tym poinformowano R. W. o treści zarzutu o popełnienie którego jest podejrzany informując jednocześnie o możliwości przyjęcia mandatu, a w przypadku odmowy jego przyjęcia skierowaniu sprawy na drogę postępowania sądowego. Pouczony został jednocześnie R. W. o prawie do nadesłania wyjaśnień w formie pisemnej. Czyn, który w piśmie skierowanym do obwinionego został opisany nie został jednak objęty wnioskiem o ukaranie w niniejszej sprawie.

W odpowiedzi na pismo z dnia 14 sierpnia 2014 roku, obwiniony R. W. przesłał do (...) pisemne wyjaśnienia (k. 4) w których zakwestionował uprawnienie (...) do kierowania do niego pisemnego wezwania do wskazania użytkownika pojazdu. Pismo to wpłynęło do (...) w W. w dniu 3 września 2014 roku. Wyjaśnienia, które obwiniony złożył w tymże piśmie stały się podstawą wniosku o ukaranie, a dalej wyroku uznającej winę obwinionego. Odmienne niż w piśmie z dnia 14 sierpnia 2014 roku (k. 6), we wniosku o ukaranie R. W. jako okres w którym dopuścił się on popełnienia wykroczenia wskazany został okres od dnia wpłynięcia jego pisemnych wyjaśnień (3 września 2014 roku) do dnia sporządzenia wniosku o ukaranie, a to dnia 15 października 2014 roku. W zaskarżonym wyroku obwiniony R. W. uznany został za winnego popełnienia tego właśnie czynu. Złożenie wniosku o ukaranie nie zostało poprzedzone wykonaniem czynności przesłuchania obwinionego bądź też obligatoryjnych czynności o których mowa w art. 54 § 7 k.p.s.w., co stanowiło oczywiste uchybienie.

Nie było zatem żadnych podstaw, by uznać obwinionego R. W. za winnego popełnienia czynu z art. 96 § 3 k.w. wyrażającego się w złożeniu przez niego wyjaśnień w charakterze podejrzanego o popełnienie wykroczenia z art.

96 § 3 k.w.. Czynu z art. 96 § 3 k.w. dopuścić się może osoba, która w reakcji na prawidłowo dokonane wezwanie uprawnionego organu i wbrew obowiązkowi, nie wskazała komu powierzyła pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie. Nie może zaś dopuścić się tego wykroczenia osoba, która będąc podejrzaną o popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. i pouczoną o prawie składania wyjaśnień na piśmie w wyjaśnieniach tych nie wskaże komu pojazd powierzyła w oznaczonym czasie.

Czyn objęty zaskarżonym wyrokiem nie stanowił reakcji obwinionego na skierowane do niego wezwanie w trybie art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym do wskazania komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, lecz stanowił jego pisemne wyjaśnienia złożone w charakterze osoby podejrzanej już o popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. polegającego na niewskazaniu w okresie wcześniejszym komu powierzył pojazd. Ukaranie obwinionego za złożenie wyjaśnień stanowi pogwałcenie jednego z podstawowych praw, a to prawa do obrony. Obwiniony nie miał przecież obowiązku składania tychże wyjaśnień. Na skierowane do niego pismo mógł w ogóle nie odpowiadać. Przysługiwało mu także mające oparcie w określonym w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawie do obrony uprawnienie do odmowy składania wyjaśnień. Tymczasem to składając wyjaśnienia na piśmie miał obwiniony dopuścić się popełnienia zarzuconego mu wykroczenia.

W tych warunkach, wobec braku jakichkolwiek podstaw do uznania winy obwinionego w zakresie zarzuconego jego osobie wykroczenia, Sąd Okręgowy w Gliwicach zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił obwinionego od popełnienia zarzuconego mu wykroczenia z art. 96 § 3 k.w., kosztami postępowania obciążając Skarb Państwa. Dodać trzeba, że oczywiście błędny, nie uwzględniający zasady odpowiedzialności na zasadzie winy pozostaje wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia pogląd jakoby okoliczność, iż obwiniony nie pamięta ze względu na upływ czasu komu we wskazanym czasie powierzył pojazd, nie miała jakiegokolwiek znaczenia dla możliwości przypisania obwinionemu odpowiedzialności za wykroczenie.